

Павліна ФУГЕЛО,
кандидат економічних наук, доцент кафедри
фінансів, банківської справи, страхування
та електронних платіжних систем,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

За час війни місцеве самоврядування показало себе на високому рівні не лише у протистоянні з окупантами (матеріально-технічна допомога ЗСУ, організація тероборони, залучення допомоги іноземних партнерів тощо), але й у постійній підтримці всіх сфер життєдіяльності громадян (допомога внутрішньо переміщеним особам, підтримка релокованого бізнесу, організація укриттів, продовження надання послуг на високому рівні).

Але зараз постає чимало наступних викликів: врегулювання дисбалансів між рівнями розвитку різних громад, забезпечення стабільного розвитку, відновлення пошкодженої інфраструктури, чітке розмежування повноважень між всіма рівнями.

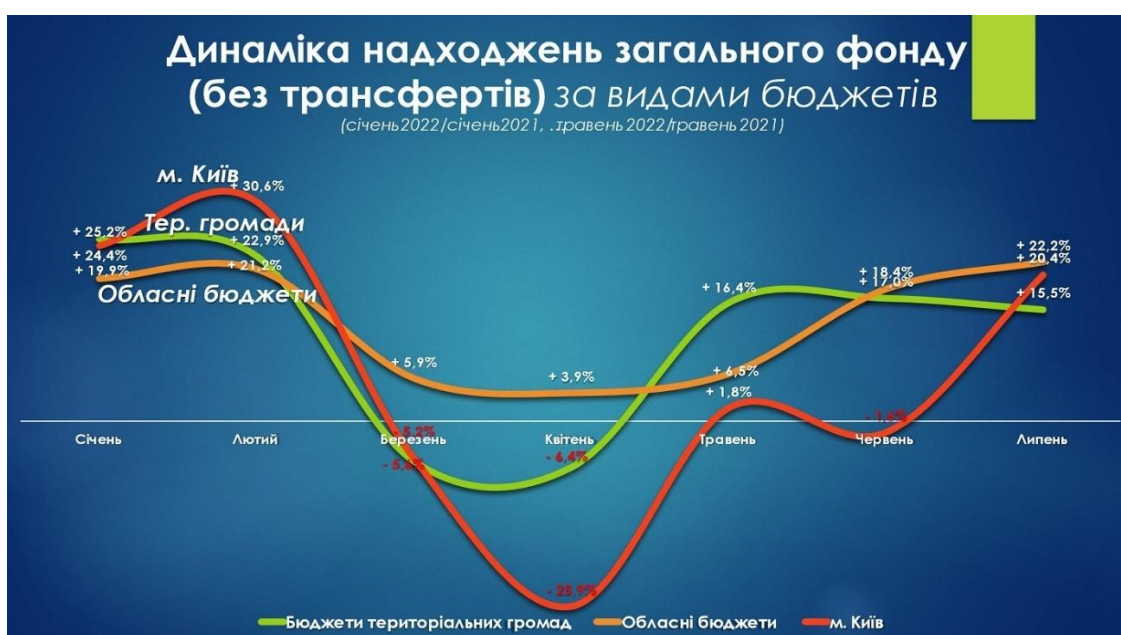

Рис.1. Надходження заг. фонду місцевих бюджетів у січні-липні 2022 р. [1]

Аналізуючи стан виконання місцевих бюджетів за 7 місяців 2022 року (рис. 1), простежується значне падіння в березні-квітні та відновлення темпів зростання, починаючи з травня. Звісно, ситуація по окремих громадах суттєво відрізняється, і це вимагає негайного реагування. Але громади показали, що здатні ефективно розпоряджатися та нарощувати отримані фінансові ресурси, гідно реагувати на непередбачувані виклики та забезпечувати високий рівень надання послуг в будь-яких умовах, а також швидко пристосовуватися до нових умов [1].

Найбільше на реалізацію фінансової політики територіальних громад, порівняно з періодом до 24 лютого, вплинули зміни у правовому полі. Із запровадженням воєнного стану, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590, на місцеві бюджети наклали низку обмежень щодо видатків. Паралельно у громад з'явилася потреба у фінансуванні тих видатків, які не були заплановані у бюджеті на 2022 рік. Сюди входять статті, пов'язані з забезпеченням життєдіяльності населених пунктів, підготовкою критичної інфраструктури, розміщенням великої кількості осіб зі статусом ВПО та іншими питаннями.

Що стосується доходів, то Парламентом і Кабміном було прийнято низку змін до законодавства, які боляче вдарили по можливостях муніципалітетів. Наприклад, на період з 1 квітня 2022 року до припинення воєнного стану, фізичним особам-підприємцям, що є платниками єдиного податку 1-2 групи, надали право не сплачувати єдиний податок. Також платниками єдиного податку 3-третьої групи змогли стати фізичні особи-підприємці та юридичні особи, в яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 10 мільярдів гривень [2]. Знизилися й надходження до бюджету розвитку від продажу землі та майна.

Водночас значно більше надходжень до бюджету почали зараховувати за рахунок податку на доходи фізичних осіб.

Основна причина цього – зарплатний фонд військових. При цьому, якщо подивитися детальніше, то якщо б не було оцього приросту від військових частин, то були б певні втрати від ПДФО, що так само пов'язано із об'єктивними причинами – багато хто виїхав, порушилися ділові зв'язки, бізнес постраждав від бойових дій [3].

Обласні бюджети зазнали меншого впливу ніж бюджети територіальних громад, які загалом є значно більшими за обсягами фінансових ресурсів. Крім цього, чимало пільг було встановлено саме по податках, які зараховуються до бюджетів місцевого самоврядування. Спостерігається значне скорочення дохідної частини місцевих бюджетів громад, на території яких ведуться бойові дії [4].

Війна з росією змусила органи місцевого самоврядування в значній мірі оптимізувати свою видаткову частину, що у свою чергу загальмувало соціально-економічні ефекти.

Список використаних джерел:

1. Онищук І. Аналіз виконання місцевих бюджетів за січень-липень 2022 року. URL: [https:// https://decentralization.gov.ua/news/15456](https://decentralization.gov.ua/news/15456) (дата звернення: 27.09.2022).

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX.

URL:[https:// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text)

3. Війна як виклик для місцевого бюджету: досвід Львівської громади. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15573> (дата звернення: 29.09.2022).

4. Сенищ П. М., Фугело П. М. Фінансово-бюджетна підтримка соціально-економічного розвитку територіальних громад в умовах війни. Економіка та суспільство. (39). URL:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-89>.